

TOMASZ BOJARCZUK i WŁADYSŁAW BUGAŁA

Kolekcja doświadczalna różnych odmian topoli w Kórniku

Początki kolekcji topoli w Arboretum Kórnickim sięgają lat 1924—1930, kiedy to jeszcze drzewa te nie miały tak dużego znaczenia gospodarczego jako obecnie. Pierwsze drzewa topoli sadzone były pojedynczo na terenie Arboretum oraz rzędowo wzdłuż parkanów i rowów w szkółkach. W latach powojennych (1947—1953) znaczenie topoli poważnie wzrosło. Wzbogaciła się też ogromnie kolekcja kórnicka tych drzew. Nowe mieszańce i odmiany otrzymano z wielu zagranicznych placówek naukowych pracujących nad topolami. Zaistniała potrzeba założenia nowej kolekcji topoli na terenie specjalnie dla tego celu wydzielonym. W latach 1952—1954 założono taką kolekcję na powierzchni 3 ha. Drzewa w kolekcji wysadzone zostały w więźbie 6×3 m. Zgromadzono tu wówczas około 100 odmian i gatunków topoli. Lata następne przyniosły szybki wzrost zainteresowania topolą w kraju i szybkie również powiększanie kolekcji w Kórniku. Przybyły nowe mieszańce i odmiany zarówno hodowli własnej, jak i z innych krajów (Holandia, Włochy, ZSRR, Węgry, Niemcy, Czechosłowacja itd.). Teren przeznaczony pod kolekcję topoli szybko okazał się zbyt szczupły, a ponadto konieczne stało się założenie kolekcji topoli w sposób bardziej metodyczny, odpowiadający zamierzonym pracom badawczym. Chodzi tu o zastosowanie powtórzeń oraz ułożenie odmian i mieszańców topoli w pewne grupy. Dla tego właśnie celu przeznaczono większe powierzchnie gruntów porolnych położone w obrębie leśnego gospodarstwa doświadczalnego Zwierzyniec, na zachodnim brzegu Jeziora Kórnickiego.

Pierwsza grupa topoli została wysadzona wiosną 1967 r. na powierzchni 2,2 ha. W latach następnych założone zostaną dalsze części kolekcji topoli w gospodarstwie Zwierzyniec. Przeznacza się na ten cel grunty porolne o łącznej powierzchni około 12 ha.

W niniejszym krótkim doniesieniu chcemy podać ogólne dane dotyczące doświadczalnej kolekcji topoli posadzonej wiosną 1967 r. oraz jej dokumentację.

W kolekcji wysadzono 36 odmian (klonów) topoli. Znalazły się wśród nich te przede wszystkim, które nie były posadzone w kolekcji z lat 1952—1954 i dotychczas mało wiemy o ich zachowaniu się w naszych

warunkach klimatycznych. Interesuje nas przede wszystkim odporność na niskie temperatury, odporność na choroby i szkodniki oraz szybkość wzrostu.

Wśród 36 odmian były mieszańce włoskie oraz niemieckie (tzw. Altstammsorten). Podzielono je w doświadczeniu na 4 grupy:

Grupa I

1.	<i>Populus</i>	'J — 78B'	¹	nr inw.	11307
2.	"	'I — 274'	²	" "	11317
3.	"	'I — 214'		" "	11246
4.	"	'I — 214'		" "	11204
5.	"	'I — 455'		" "	11318
6.	"	'I — 155'		" "	11315
7.	"	'I — 262'		" "	11245
8.	"	'I — 154'		" "	11247
9.	"	'J — 30A'		" "	11308

Grupa II

10.	<i>Populus</i>	'Bietigham'		nr inw.	11314
11.	"	'Neupotz'		" "	11208
12.	"	'Flachslanden'		" "	11300
13.	"	'Steckby'		" "	11301
14.	"	'Lingenfeld'		" "	11312
15.	"	'Forndorf'		" "	11201
16.	"	'Leipzig'		" "	11303
17.	"	'Löns'		" "	10005
18.	"	'Grandis'		" "	11212

Grupa III

19.	<i>Populus</i>	'Dolomiten'		nr inw.	11311
20.	"	'Löns'		" "	11302
21.	"	'Eckhof'		" "	11306
22.	"	'Harff'		" "	11198
23.	"	'Zürich'		" "	11313
24.	"	'Allenstein'		" "	11310
25.	"	'Forndorf		" "	
		Krajenka'		" "	11296
26.	"	'Robusta'		" "	11203
27.	"	'Grandis'		" "	11248

¹ J = Jacometti (nazwisko włoskiego hodowcy topoli).

² I = Italia (symbol przyjęty dla mieszańców pochodzenia włoskiego).

Grupa IV

28.	<i>Populus</i>	'Virginiana de Frignicourt'	nr inw.	11299
29.	„	'Serotina de Poitou'	„ „	11309
30.	„	'Serotina de Champagne'	„ „	11305
31.	„	'Regénéré de Suisse'	„ „	11298
32.	„	'Robusta'	„ „	3395
33.	„	'Marilandica'	„ „	3048
34.	„	'Hybr. 275'	„ „	7828
35.	„	'Heidemij'	„ „	11304
36.	„	'Gelrica'	„ „	8310

Każda odmiana topoli posadzona jest w 4 powtórzeniach, po 4 sztuki w powtórzeniu, a więc reprezentowana w całej kolekcji przez 16 sztuk. Schemat kolekcji doświadczalnej ilustruje załączony plan (rys. 1).

Topole posadzono w formie jednorocznych, ukorzenionych sadzonek otrzymanych ze zrzewów w 1966 r. Zrzęzy pochodziły z matecznika kolekcyjnego w Kórniku. Sadzenie topoli wykonano w dniach od 8 do 14 kwietnia 1967 r.

Powierzchnia, na której założono kolekcję doświadczalną, została przejęta z PFZ³ jako grunt porolny klasy 4a. Wiosną 1966 r. powierzchnię zaorano i obsiano łubinem celem doprowadzenia gleby do odpowiedniej kultury. Łubin przyorano jesienią 1966 r. Wczesną wiosną 1967 r. przeprowadzono wapnowanie gleby stosując 3 t wapna nawozowego na 1 ha. Po wapnowaniu gleba została wzruszona broną talerzową, a następnie wysiano nawozy mineralne w ilości: sól potasowa (40%) — 400 kg na 1 ha, superfosfat granulowany — 350 kg na 1 ha.

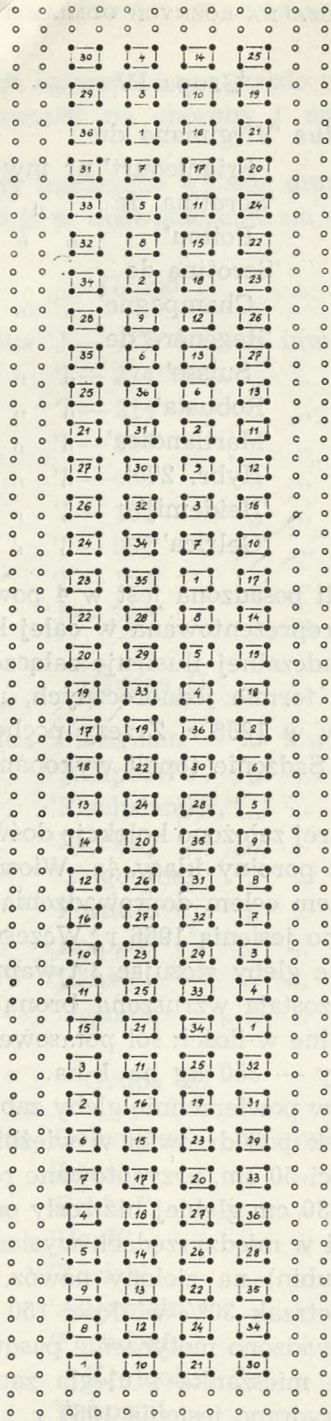
Po rozsianiu nawozów powierzchnię gleby zabronowano i przystąpiono do wytyczenia stanowisk pod drzewka w wieźbie 6×4 m. Topole posadzono w dołki głębokości 50 cm, przygotowane ręcznie. Sadzonki umieszczono w dołkach o 25—30 cm głębiej niż rosły one w szkółce.

Po posadzeniu topoli w międzyrzędach wysiano mieszankę roślin motylkowych (seradela, łubin) na zielony nawóz. Poglównie zastosowano nawożenie azotowe (saletszak 30% w ilości 150 kg/ha).

W sierpniu przeprowadzono motyczenie pasów przy drzewkach, gdzie gleba nie była obsiana mieszanką i uległa zachwaszczeniu. Mieszankę roślin motylkowych przyorano jesienią 1967 r.

Zakłada się, że gleba w międzyrzędach będzie przez pierwsze 3—4 lata obsiewana corocznie wiosną mieszankami roślin motylkowych, które

³ Państwowy Fundusz Ziemi.

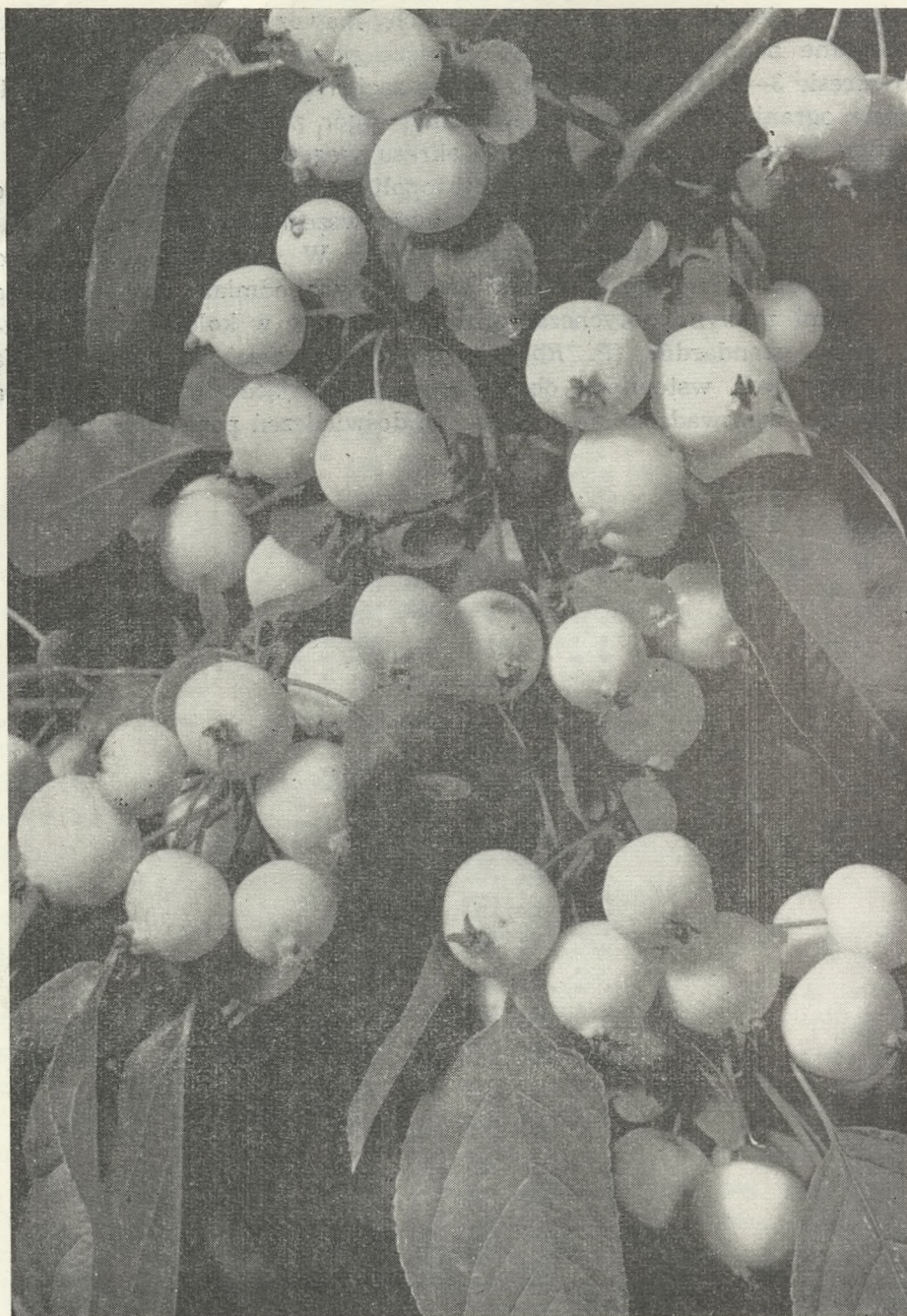
0 - Populus 'Galicica'

● - odmiany Topoli użyte do hodowl. aważenia
(Liczby odpowiadają numerom odmian podanym w Tabelce)

Ryc. 1. Plan sytuacyjny kolekcji doświadczalnej topoli

zostaną następnie przyorane jako zielony nawóz. Niezależnie od tego stosowane będzie corocznie uzupełniające pełne nawożenie mineralne. Po okresie 3—4 lat, kiedy topole mocno zacienią glebę i rozwój zielonek będzie ograniczony, zastosuje się czarny ugór z kilkukrotnym talerzowaniem powierzchni gleby podczas okresu wegetacyjnego.

Założenie doświadczalnej kolekcji topoli ma nie tylko charakter ściśle kolekcyjny. Drzewa będą stanowiły obiekt wszechstronnych badań naukowych nowych, nieznanych odmian topoli. W pierwszym rzędzie po kilku latach będzie można ocenić wartość tych odmian porównując je z topolami znanymi dotychczas w uprawie, które w kolekcji będą spełniały rolę standardów (*P. 'Robusta'*, *P. 'Marilandica'*, *P. 'Gelrica'*). Na podstawie tych wstępnych obserwacji wyróżniające się odmiany będą mogły być wprowadzone do ściślejszych doświadczeń porównawczych.

Fot. K. Jakusz

Owoce *Malus Sieboldii* Rehd. w Arboretum Kórnickim